

מדדי חוסן, מסוגלות וחרדה בקרב צוותים רפואיים וסיעודיים

שהוכשרו על-ידי מודל מעש"ה במרכז הרפואי לגליל

עו"ס חנה סולומון - מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית, עו"ס סלעית אדוארדס - סגנית מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית

המרכז הרפואי לגליל

הקדמה

בעשורים האחרונים מתקיים דיון בנושא החוסן, שנחקר כהליך דינאמי של הסתגלות לנסיבות משתנות תוך שמירה על איזון פיזי ונפשי, בעקבות אירוע לחץ (Lazarus, 1993). פיגלי (Figley, 1995), התייחס לחשיפת מטפלים לסבלו ומצוקתו של המטופל וטען שחשיפה ממושכת עלולה לשמש זרז להתפתחות טראומה משנית. להד (להד, 2017), טוען שמטפלים עלולים לפתח טראומה עקב תהליך שחיקה רגשי, מנטלי וגופני מתמשך ושחשוב לאפשר לצוותים הכשרות לפיתוח מסוגלות וחוסן. מודל מעש"ה שפותח ע"י ד"ר משה פרחי, ממכללת תל חי, להגשת עזרה ראשונה נפשית לאוכלוסייה ולצוותי חירום וטיפול, נותן מענה נגיש למניעת טראומה משנית בקרב מטפלים.

השערות המחקר

שאלות המחקר	השערות המחקר
1. האם הכשרת מודל מעש"ה והטמעתו תשפיע על רמות החרדה בקרב צוותים רפואיים במרכז הרפואי לגליל המערבי?	1. יימצא הבדל בין קבוצות המדגם, כך שהחרדה המצבית תרד בקרב אנשי צוות שעברו את ההכשרה.
2. האם הכשרת מודל מעש"ה והטמעתו תשפיע על תחושת המסוגלות העצמית בקרב צוותים רפואיים במרכז הרפואי לגליל?	2. יימצא הבדל בין קבוצות המדגם בתחושת מסוגלות עצמית, בקרב המשתתפים שעברו הכשרת מודל מעש"ה.
3. האם הכשרת מודל מעש"ה והטמעתו תשפיע על תחושת המסוגלות המקצועית בקרב צוותים רפואיים במרכז הרפואי לגליל?	3. יימצא הבדל בין קבוצות המדגם בתחושת המסוגלות העצמית המקצועית המשתתפים שעברו הכשרת מודל מעש"ה.

אוכלוסיית המחקר

קבוצת הניסוי מורכבת מ-15 אנשי רפואה, סיעוד וכוחות עזר ממחלקות שונות במרכז הרפואי לגליל. הקבוצות מורכבות מנשים וגברים בגילאים שונים ורמות השכלה שונות.

תוצאות המחקר

- נמצאו הבדלים מובהקים בין רמות החרדה במדידה הראשונה לבין המדידה השנייה (רמות החרדה במדידה הראשונה היו גבוהות ב-70% מבשנייה). הסבר - הכשרת מודל מעש"ה הובילה להפחתה ברמות החרדה המצבית.
- בבדיקת מדד המסוגלות העצמית נמצא קשר חיובי בין דת לבין תפיסת מסוגלות עצמית כך שלאחר ההכשרה, נחקרים בני הדת המוסלמית והדרוזית חשו מסוגלות עצמית רבה יותר.
- ניתן לנבא באופן מובהק עלייה במדדי המסוגלות העצמית על-פי משתני המסוגלות המקצועית. כלומר רכישת ידע מקצועי מעלה את תחושת האונים בקרב צוותי הרפואה ומשפיעה על תחושת המסוגלות הכללית ועל החוסן.
- נצפתה עלייה בין מדידת המסוגלות המקצועית הראשונה לשנייה. מכך עולה כי הכשרת מודל מעש"ה תרמה להעצמת תפיסת המסוגלות העצמית המקצועית למשתתפים. עוד בבחינת יכולות הניבוי עולה כי משתנה המסוגלות המקצועית במדידה הראשונה הינו המנבא העיקרי עבור מדדי המסוגלות המקצועית במדידה השנייה.

מסקנות והמלצות

מתוצאות המחקר ניתן להסיק על חשיבותה והשפעתה הרבה של תחושת המסוגלות המקצועית על תחושת המסוגלות הכללית. שטומנת בחובה גם את מרכיב המסוגלות המקצועית, המאפשר תחושת אונים, וגם את מרכיב המסוגלות האישית. כל אלו מהווים מרכיבי חוסן משמעותיים בקרב אנשי רפואה החשופים לילות כימים למצבי דחק וסבל אנושי ברמות שונות. תוצאות המחקר מוכיחות את חשיבותן של ההכשרות המקצועיות, והשפעתן החיובית על הצוות המקצועי. במחקר הנוכחי נערכה הכשרת מודל מעש"ה באמצעים מקוונים ובמתכונת מצומצמת ללא התנסויות מעשיות, ומבחן. בשל מגבלות משבר הקורונה. לאור מסקנות אלו, כעת, פתחנו במחקר חדש, מורחב המשלב השתתפות הנחקרים בתרגול המודל.

מטרות המחקר

לבחון האם הטמעת המודל:

- תגדיל את תחושת המסוגלות האישית והמקצועית בקרב הצוותים.
- תפחית מדדי תחושת חרדה בקרב הצוותים.
- בעתיד וע"פ תוצאות המחקר - לבדוק כדאיות המשך הטמעת המודל בקרב צוותים ומחלקות נוספות במרכז הרפואי.

שיטות המחקר

שאלונים מתוקפים הבודקים עמדות, לפני ואחרי העברת סדנה לקבוצות המחקר. סטטיסטיקה - עבור משתני המחקר הנומינליים והאורדינאליים נערכו מבחני ספירמן (Spearman correlation test), ועבור משתנה הסקאלה (גיל) נערך מבחן פירסון (Pearson correlation test).